Čas promarněný a proměněný

Původ materiálu
Alena a Jan Tkadlečkovi
Pořadí v lekci
61

Téma

Život lze snadno promarnit. Velkolepý styl je jako smysl života zoufale málo. Ale ještě není pozdě na změnu. Ještě je čas, kdy lze mnoho věcí měnit. Ježíš nás varuje před sobectvím a před v sobě nasyceným životem. Otevírá nám oči pro ty, kteří nás potřebují, a apeluje, abychom k nim udělali vstřícný krok.

Cíle

- Příběhem dvou krabic získat děti pro to, co je hodnotné v Božích očích.
- Pomocí příběhu o zvláštním snu sdělit dětem, že lidé se mohou měnit a mají na výběr: žít jen pro sebe nebo být vstřícní k ostatním.
- Při četbě textu a hledání odpovědí na předložené otázky přemýšlet s dětmi o smyslu příběhu, aktualizacích tématu.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

- *Podobenství* — nejde o popis reálií nebe a pekla, ani o líčení toho, co nás čeká po smrti. Jde o podobenství, které něco důležitého a pravdivého sděluje i příběhem, který se nestal „doopravdy“. Ježíš si tento příběh vypůjčil odjinud — původním tématem byly vyrovnané účty (kdo se měl špatně, bude se mít dobře) — a s jeho pomocí vyjádřil, jak máme žít tady a teď, co máme a můžeme změnit, a že všechno důležité pro život už bylo řečeno. Podobenství je v tomto případě spíše snem, fantazií, jak by spolu mohli rozmlouvat Abraham, boháč a Lazar na onom světě.
- *Charakteristika postav* napovídá, co je v centru pozornosti:
- *bohá?*: bez jména, vybrané oblečení, skvělé jídlo, neschopnost být solidární, člověk, kterému se daří a na Boha nespoléhá;

- *Lazar*: má jméno (i boháč je zná), nemoc, hlad, touha po nasycení, společnost psů, člověk, který neví, co bude zítra a žije jen z toho, co dostane, závislost na Bohu. Rysy dnešního bezdomovce.
- *Smrt* — společná všem postavám, je definitivní, po smrti už nelze nic měnit ani se nelze vrátit. Boháč zapomene, že proti smrti se zajistit nemůže (srov. Podobenství o boháči a stodolách).
- *Propast* — je přítomná už za života obou hlavních postav. Lze žít těsně vedle sebe a přesto se míjet. Je symbolem mezilidských bariér a překážek všeho druhu.
- *Zm?na* — boháč přestává myslet na sebe a rodí se v něm odpovědnost, ale pro něj už je to pozdě. Pro posluchače je však příběh jako hrozný sen, z nějž se mohou ještě probudit a s úlevou si uvědomit, že ještě mají čas něco změnit — že mnoho vztahů lze ještě napravit, zachránit a usmířit. Text je jedním z nejtvrdších v Novém zákoně, odráží se v něm Ježíšova zkušenost, že mnozí jeho poselství neslyší a nepřijímají.

Úskalí

- Pro děti je obtížné zůstat na rovině podobenství, příběh budou vnímat realisticky jako popis „tak to bude po smrti“. Rovněž mnoho zajímavých detailů může odvést pozornost od hlavního záměru. Proto navrhujeme pro předškolní a mladší děti adaptaci bez posmrtných reálií.
- V Ježíšově pojetí není hlavním tématem spravedlnost v lidském údělu — že každý si musí vyčerpat svůj příděl dobrého a zlého, takový kompenzační řád naopak popírá ve v. 29 (stačí poslouchat Mojžíše). Ježíš chce zdůraznit především naléhavost tohoto času.
- Boháčovým problémem není to, že je bohatý a chce se mít dobře, ale to, že je sobecký a uzavřený, a proto nevidí ty ostatní vedle sebe.

Odkazy

Mrázek, Jiří: *Lukášovská podobenství.* Jihlava: Mlýn, 2007.

Vítek, Tomáš: *L 16,19–31.* In: *Na každý den 2014.* Praha: Kalich, 2013; s. 98–99.

Gruber, Jiří: *Boháč a Lazar.* Dostupné z http://goo.gl/vW7Nr9.

Sokol, Jan: *Podobenství o boháči a Lazarovi.* http://goo.gl/Ai0yuh.

Pro děti

Pro předškolní děti

Příběh dvou krabic

P?ipravte si dv? krabice. Jedna zdobená pestrými barvami, mašlemi atd., uvnit? n?co shnilého, nap?. banány. Druhá krabice menší, špinavá, potrhaná, uvnit? pta?í hnízdo (chomá? trávy). S krabicemi p?edvád?jte to, o ?em vyprávíte, dle své fantazie.

Žily byly vedle sebe dvě krabice.

Ta první byla na první pohled krásná, až překypovala barvami. Plnila se lahůdkami *(položit na ni n?co dobrého k jídlu)* někdy až k prasknutí. Často přemýšlela, co ještě nevyzkoušela a čím by se ještě víc zkrášlila *(p?idat barevnou mašli atd.)*. Žila šťastně, nic jí nechybělo, jen občas se trochu nudila a s odporem se dívala na malou špinavou krabičku v koutě za sebou. „Jak je ubohá," říkala si, „jak je potrhaná, mastná a ošuntělá, měli by ji vyhodit, vždyť to už ani není krabice — k ničemu se nehodí. Už se na ni nebudu dívat, je mi z ní špatně."

Takhle tu druhou krabici viděli všichni, vlastně si jí nikdo moc nevšímal, občas ji dokonce kopnuli hlouběji do kouta. Byla hodně osamělá, mívala hlad, sužovaly ji myši… Smutně čekala na pomoc.

Tak si dvě krabice žily den po dni a vypadalo to, že jedna šťastně a druhá bídně. Po čase se však stalo něco zvláštního. Přišel velký vítr a krabice otevřel. A vyšlo najevo něco děsivého: ta krásně barevná krabice byla uvnitř plná hniloby, která prosakovala do dna a krabice se začínala rozpadávat *(otev?ít a ukázat)*. A ta malá? Když ji vítr otevřel, objevilo se uvnitř ptačí hnízdo. Ano, kosice si v krabičce v koutě zahrady začala stavět hnízdo *(otev?ít a ukázat)*.

Mohlo všechno dopadnout jinak? Barevná krabice vzdychá: „Jak to, že jsem si ničeho nevšimla? Byla jsem tak zahleděná do sebe a přeplněná svými věcmi — vždyť jsem z nich mohla dát něco do té malé krabičky, aby si kosici lépe hnízdilo a měla potravu… *(P?idat n?co z barevné krabice k hnízdu v malé krabici.)* Proč jsem se víc nezajímala, neviděla. Myslela jsem si, jak jsem plná… a teď je ve mně hniloba. A v té ubohé malé krabičce se klube život…"

Představte si, že vy jste krabicí. Kterou z těch dvou byste chtěli být a proč? Co by bylo krásné mít uvnitř? Co máte v té své krabičce a co z toho byste mohli dát těm kolem sebe?

Námět k dotvoření

Vyrábět krabičky jako symbol dnešního tématu, plnit je něčím, co „neshnije“ — děti mohou malovat např. úsměv, rozdělený koláč…

Pom?cky: dvě krabice, ovoce, dobroty, ozdoby, příp. skládanky krabiček.

Pro mladší děti

Vyprávění podle obrázku — pracovního listu

Postupně odkrýváme obrázek a vyprávíme přitom. Obrázek je možné si zvětšit, rozstříhat a postupně před dětmi sestavovat.

Úvod

Budu vám dnes vyprávět o jednom člověku, který měl tak živý sen, že mohl změnit celý jeho život.

1. díl obrázku: Dnešek

Je to člověk, který má všechno, nač si vzpomene. Je bohatý — má krásný dům, několik aut a jachtu. Když mu něco chybí, tak si to koupí. Žije si úplně bezstarostně. Teď zrovna klidně a spokojeně spí. Ale všechno, co má, má jenom pro sebe. Nikomu jinému nic nedá, nikoho nepozve na návštěvu, nikoho nesveze autem ani lodí. Dokonce si kolem svého domu postavil vysokou zeď, aby nikdo jiný nemohl dovnitř. Poblíž jeho domu přebývá v parku jeden bezdomovec. Říká se mu bratr Jan. Nic nemá, jen igelitku a na sobě staré špinavé hadry. Je nemocný a nemůže pracovat, žije z toho, co mu kdo dá. Ale často za celý den nic nedostane a mívá hlad. Ostatní lidé se mu spíš vyhýbají, protože páchne. Většinou polehává u zdi domu bohatého člověka a škvírou ve zdi vidí, kolika krásnými a dobrými věcmi je boháč obklopen.

2. díl obrázku: Sen

Boháčovi se zrovna zdá podivný sen. A v tom snu je to úplně naopak než ve skutečnosti. On sám leží hladový a špinavý u zdi domu, kde žije bratr Jan, a ten uvnitř skvěle hoduje, projíždí se drahým autem a pak bezstarostně odpočívá na polštáři. Boháč chce jít dovnitř a taky se najíst, jenže brána je zavřená a zeď vysoká. Prosí o pomoc kolemjdoucí, ale každý se mu vyhne, protože zapáchá. A ještě ke všemu má horečku, cítí se slabý a všechno ho bolí.

3. díl obrázku: Zítra zase stejně

Sen je tak živý, že se boháč probudí zpocený hrůzou. Rozhlédne se kolem sebe. Je ve svém krásném domě, v bezpečí za zavřenými vraty, na stole má dost jídla a pití. Všechno je v pořádku. „Uf," oddechne si, „to byl hrozný sen. Ještě že to není doopravdy. Musím si dnes dopřát nějaké rozptýlení, abych na ten sen zapomněl. Co třeba tobogán v akvaparku nebo bungee jumping?" Když vyjíždí autem z brány, zahlédne bratra Jana, jak zase leží u jeho zdi. „Musím ho vyhnat někam daleko odsud," pomyslí si, „aby mi nepřipomínal ten hrozný sen."

4. díl obrázku: Zítra už jinak

Ten příběh by ale mohl skončit i jinak. Třeba takto: Sen je tak živý, že se boháč probudí zpocený hrůzou. Rozhlédne se kolem sebe. Je ve svém krásném domě, v bezpečí za zavřenými vraty, na stole má dost jídla a pití. „Uf, to byl hrozný sen. Ale všechno v něm bylo jako doopravdy. Stejný dům, auto, zeď... Jen ten ubohý člověk za zdí jsem byl já. Co když jsem na tom doopravdy tak špatně? Žiju vlastně jen pro sebe. Mám spoustu krásných věcí, ale nikomu dalšímu nepřinášejí radost. Jsem bohatý, ale pro nikoho nejsem důležitý. Vystačím si sám, ale taky mě nikdo nepotřebuje. Až jednou umřu, nikoho to nebude mrzet, protože jsem žil vlastně zbytečně — jen sám pro sebe. Takhle to dál nejde. Ještě mám čas to změnit. Otevřu svůj dům i pro ostatní, budu si všímat, co je trápí. Z mého bohatství musí mít užitek i ostatní. A začnu u bratra Jana.

Závěr

P?emýšlejte s d?tmi o dvojím možném vyúst?ní snu. Pod názvy 3. a 4. ?ásti obrázku dopisujte nebo dokreslujte návrhy, jak se nyní zachová bohá? a jak bychom se mohli zachovat my v jeho situaci.

Pom?cky: obrázek (dostupný z http://goo.gl/KpC4CN), stůl nebo tabule, psací potřeby.

Pro starší děti

Rozhovor nad otázkami

Přečtěte si s dětmi biblický text. Poté s nimi veďte rozhovor s využitím následujících otázek. Předem si dobře rozmyslete své vlastní odpovědi a své reakce na možné odpovědi dětí. Využijte k tomu *Poznámky k textu* a *Úskalí*.

- Je podobenství o boháči a Lazarovi popisem, co nás čeká po smrti, nebo spíše něco jako sen? Proč?
- Uveďte příklady, kdy má úsloví „užívat si života" pozitivní nebo negativní smysl?

- V čem byl boháčův hlavní problém? Uzavřenost do sebe, pohodlnost, nuda, bohatství, nevšímavost…?
- Které z postav byste vložili do úst přísloví „Každý svého štěstí strůjcem“?
- Lazarovo jméno znamená „Sám si nemůže pomoci“. Jak se toto jméno odráží v jeho příběhu?
- Koho si dnes představujete jako Lazara?
- Jaká je asi vaše vlastní role v příběhu: boháč, Lazar, pět bratrů?
- Nepřekročitelná propast v podobenství může znamenat zbytečné příkopy a bariéry, zdi našeho světa, které oddělují lidi žijící vedle sebe. Jmenujte nějaké.
- Myslíte, že by bylo třeba lidi kolem vás před něčím varovat?
- Podobenství nás chce k něčemu vyprovokovat. K čemu?
- Co člověka vyprovokuje, aby přestal myslet jen na sebe?

Přesah

- *R?znost lidských osud? nám pomáhá, abychom si uv?domili, ?ím je náš vlastní život vzácný, jedine?ný a zavazující.* (J. Gruber)
- *Každý ?lov?k, který žije v bíd?, není naše vina, ale ur?it? je jakási vý?itka.* (J. Sokol)
- *Skrýt se p?e bolestí druhých do vlastního domu, do vlastního št?stí — to je p?ed Bohem bezejmenný, bezvýznamný život.* (T. Vítek)
- *Velkolepý styl je jako smysl života zoufale málo.* (J. Mrázek)
- *S majetkem, který se nehýbe sm?rem k druhým, z?stávám zoufale sám.* (J. Mrázek)

Liturgie

Písně

Svítá: 142 — *Kdekdo ?eká na zázraky*; 308 — *Stádo*; 346 — *Tvoje, Pane Kriste, dobrota*; 364 — *Nové p?ikázání*; 273 — *P?emýšlej, d?kuj a služ*; 40 — *Vlak*; 482 — *Chleba a víno*

Haleluja Amen: 134 — *P?ímluvný zp?v*

Biblický text k zapamatování

Berte na sebe b?emena jedni druhých, tak naplníte zákon Krist?v. (Ga 6,2)

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, ty nás nenecháváš v klidu. Burcuješ nás z naší pohodlnosti a nevšímavosti. Každý den je p?íležitost ud?lat n?komu radost. Každé setkání a rozhovor, každé spole?né dílo i každé spole?né jídlo nás n??ím obohatí. V každém ?lov?ku, kterého potkáme, smíme spat?it tvou tvá?. Pomoz nám, prosíme, a? nepromarníme ?as, který nám byl darován. Amen.

Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 16,19–31